

1. У чому сутність аксіології та які основні визначення цінностей існують?

Аксіологія - філософське вчення про цінності, їх походження та сутність. Як самостійна галузь філософії аксіологія виділяється в період ослаблення влади церкви, після Відродження, коли стало дозволено звертати увагу на розбіжність людських прагнень і реальному житті. Дійсно, якщо людина високо цінує те чи інше, чому він не може постійно володіти цим? У процесі становлення цієї дисципліни визначилася головне завдання - показати, яке місце займає цінність в структурі буття, яке її ставлення до фактів реальності. Аксіологія ставить питання про зв'язок цінностей між собою і зв'язку їх з природою, культурою, суспільством і особистістю. Сене самого терміна «цінність» вказує на особливе значення для людини чи спільноти тих чи інших об'єктів, відносин чи явищ дійсності. Цінності, згідно з В. П. Тугаринова, - це не тільки предмети, явища та їх властивості, які потрібні людям певного суспільства і окремої особистості зокрема як засіб задоволення їх потреб, а й також ідеї і спонукання як норми та ідеалу.

Основні цінності залишаються постійними на різних етапах розвитку людського суспільства. Життя, здоров'я, любов, освіту, працю, світ, краса, творчість і т.п., залучали людей в усі часи і залишалися по суті своїй незмінними.

2. Розкрийте об'єктивістські та суб'єктивістські концепції цінностей.

Взагалі, система цінностей забезпечує стійкість особистості, спадкоємність поведінки, визначає спрямованість потреб та інтересів. Цілісність, стійкість системи цінностей визначає зрілість особистості. Цінність чого б то не було - об'єкта, явища, відносини - визначається його значимістю для суб'єкта і тільки таким (суб'єктивним) чином і існує. Індивідуальний підхід до системи цінностей для кожної людини є найважливішою підсистемою особистості. Вона твориться і закріплюється всім життєвим досвідом людини, всією сукупністю його переживань, які виростають з його взаємодії із зовнішнім оточенням.

Все, що існує в світі, може стати об'єктом ціннісного ставлення, тобто оцінюватися людиною як добро чи зло, краса чи неподобство, допустиме або неприпустиме, істинне або неістинне. Однак те, що є цінним для однієї людини, для іншого може виявитися байдужим або навіть неприємним. Питання про «цінності взагалі» можна ставити, якщо виходити з того, що для всіх людей цінним, добрим (добром, благом) є одне і те ж.

3. Яка класифікація цінностей існує?

Одна з існуючих класифікацій цінностей вироблена академіком Лихачовим. Відповідно до неї цінності поділяються на:

- Цінності спільні чи загально-культурні, притаманні усім - це цінності, які є у всіх народів. Наприклад, цінність життя, вона існує на рівні інстинкту. Усяка жива істота вважає життя цінністю. Також сюди можна включити цінність добра. Ласкаво може бути різне, але поняття добра у всіх людей однаково;

- Локальні цінності - те, що дорого, нагально і свято для окремих спільнот та людей (природне середовище для тих, хто в ній мешкає, звичаї, традиції, звички і т.д.) Локальні цінності не суперечать загальним культурним цінностям, а навпаки, конкретизують їх;

- Запозичені цінності - це те, що ми переносимо з життя і традицій інших народів у своє життя (свята, звичаї тощо);

- Національні цінності - це фольклор, мову, традиції та інше. Ці цінності люди зберігають навіть переїжджаючи жити в іншу країну. Усі цінності в сукупності дають можливість сформулювати мету.

4. Які функції цінностей можна виділити?

Висока значимість (цінність) якогось об'єкта в очах даної людини може спонукати його прагнути до володіння ним, тобто поставити перед собою таку мету. Таким чином, цінність, як пережите ставлення і мета, як передбачення результат діяльності можуть замикатися на одних і тих же об'єктах, але розташовуються в різних площинах розгляду.

5. У чому виявляється взаємозв'язок оцінки та істини?

Форми оцінки можуть бути різними залежно від змісту вчинку: похвала, схвалення, згода, неприйняття, осуд, вдячність тощо. Оцінка є спосіб визначення моральної суті людини, що виявляється в її стосунках з іншими людьми з позиції Добра і Зла. Ці відносини різноманітні, можуть оцінюватися в різних категоріях: справедливо або несправедливо, чесно або нечесно, відповідально або безвідповідально тощо. В оцінці моральності самої особи велике значення мають такі характеристики як: працелюбний або тунеядець, егоїст або альтруїст, чесний або нечесний, правдивий або брехун, скромний або честолюбний та інші. З визначення різних сторін моральної діяльності складається сукупна оцінка моральності людини. Існують різноманітні способи оцінок: гласна, негласна, усна, письмова, публічне визнання, замовчування, ігнорування та ін., залежать від багатьох обставин: сфери діяльності, масштабів особистості, наявності можливостей публічного вираження оцінки. Однак єдиним критерієм значущості оцінки є її відповідність реальному стану справ. Оцінка пов'язана з необхідністю проведення відповідної експертизи, з'ясуванням істинності і об'єктивності думок, зв'язком з практикою. Оцінку можна підтвердити або спростувати тільки шляхом аналізу наслідків і конкретних результатів вчинків індивіда. Як об'єктивний критерій істинності в оцінці моральної поведінки можуть виступати: відповідність вчинків суспільним інтересам, наявність результатів

поведінки, відповідність суспільно-історичній практиці, взаємодія добра і прогресу тощо.